

TAPOLCZAI LAPOK

Társadalmi és közgazdasági hetilap.

Megjelenik hetenkint egyszer: vasárnap.

<p>A szerkesztőség: Wallner-féle ház, a tő partján, hova a lap szellemi részét illető közlemények küldendők. Kéziratok vissza nem adatnak.</p>	<p>Felelős szerkesztő: KOLLÁNYI ÖDÖN. Kiadó és lap tulajdonos: LÓWY B.</p>	<p>Előfizetési ár: Egész évre 10 K., félévre 5 K., negyedévre 2 korona 50 fillér. Hirdetmények: Egy hasábos petsors egyszeri közlésnél 8, többszöri közlésnél 6 fillér. Apró hirdetés lappal együtt egész évre 16 korona. — Nyílt-tér: petsors 40 fillér.</p>
---	--	---

A vasárnapi munkaszünet és az ifjuság.

A vasárnapi munkaszünetről szóló rendelet, mely néhány hónappal ezelőtt jelent meg, nem első e nemben. Volt már elődje, de annál az volt a baj, hogy meg is tartották, meg nem is. Reméljük, e humanus rendelet, mely számtalan fáradt munkás kéznek nyújt jól megérdemelt pihenőt; ezer és ezer ember dologban elernyed izmait aczellozza meg a pihenésben: nem fog ismét a feledés homályába merülni, megsemmisülni.

Erre a vasárnapi pihenőre rászorul minden rendű és rangú munkás ember, ki hat napon át megállapodás nélkül dolgozik, az megérdemli a hetedikén a pihenést.

Mi azonban ezt a pihenést ideális szempontokból méltányoljuk és úgy fogjuk fel, hogy ez igazán hasznos csak úgy lehet, ha azt nem a korcsmák és kávéházak egészségtelen, füstös levegőjében töltjük el, hanem oly helyeken, hol testünket, szellemünket kellemesen foglalkoztató tényezők állnak rendelkezésünkre.

Egyrészt testedző, szellemet felelevenítő tornászásra, vívásra, uszásra, lapdajátékra, korcsolyázásra, kirándulásokra gondolunk, amely gondolattal csak meg kell barátkoznunk, mert hiszen Angliában mindenki úz valami sportot — másrészt pedig nemesítő

olvasásra, hasznos eszmecserére, értékes vitatkozásra stb.

A munkaszünet ilyenmü kihasználását különösen ajánljuk törekvő kereskedő és iparos ifjuságunknak.

Az a két egyesület, mely városunkban az ifjuságnak fentebb említett részét magába fogadja, szellemi élvezetben, szórakozásban részesíti — úgy volna szervezendő, hogy ott a testedző foglalkozások is meghonosíthatók lennének.

E körülményt ajánljuk az egyesületek agilis, tevékeny vezetőinek figyelmébe.

Ha így használjuk fel a vasárnapi munkaszünetet, a helyett, hogy értelmelen, lelketompító, léha szórakozásra fordítanánk, akkor mindenki óriási jelentőségűnek fogja tartani a pihenőnapot, a melyen voltaképen nem is pihenünk, henyélünk, lustálkodunk, hanem változatos és nagyon is szükséges dolgokra: testünk edzésére és lelkünk gyönyörűségére fordítjuk a szabad vasárnapot, — hat napi fárasztó, lelket, idegeket megviselő munka után.

A téli gyümölcs eltartásáról.

Hogy a téli gyümölcs minél tovább eltartható legyen, már a gyümölcsnek szedésénél ügyelni kell arra, hogy a gyümölcs mielőtt megérett volna, le ne szedessék.

A fekvő érő gyümölcsök szedésideje azok teljes kifejlődéséig tart.

A gyümölcs leszedését lehetőleg száraz időben eszközöljük; gyümölcszedést vagy kézzel, vagy pedig az erre szolgáló gyümölcszedővel végezzük, nehogy az ütődést szenvedjen és arra törekedjünk, hogy szárát el ne törjük. Mielőtt a téli gyümölcsöt állandó helyre raknók, előbb valamely árnyékos, száraz, szellős és hűs helyen engedjük kipárologni, illetőleg kiszáradni, mivel a téli gyümölcsben sok a víztartalom. Ezen elpárologtatást pedig úgy érhetjük el, ha száraz időjárásban a már nevezett helyen vékonyan kiterítjük s úgy mintegy 2 hetig állani hagyjuk. Csupán a reneteket (bőr vagy kormos almát) nem szabad a levegőn tartani, mivel eltaplósodik és összeaszalódik vagy elfonyad. Ezen almáfajt a leszedés után azonnal el kell rakni.

Aki teheti, legcélszerűbb a téli gyümölcsök eltartására alkalmas helyiségről, vagyis gyümölcskamráról gondoskodni.

Azonban bárhová vagyunk kénytelenek téli gyümölcsünket eltenni, tartassuk mindig szem előtt az alábbiakat. Foltos, hibás, zuzódott vagy férges gyümölcsöt el ne rakjunk, az ép gyümölcsöket pedig úgy rakjuk egymás mellé, hogy száruk fölfelé legyen és egyik gyümölcs a másikat ne érje.

TÁRCSA.

Szikrák.

Közli: **

A „Tapolczai Lapok“ eredeti tárcza.

I. Frigyes Vilmos porosz Király nem sokat tartott a tudományos akadémiáról s öröme telt néha különös kérdést intézni hozzája. Így egyszer arra a kérdésre kért választ: Honnan van az, hogy a champagnerrel telt üvegek összekocczanásakor nem adnak oly tiszta hangot, mint a borral teltek? Az akadémiakusok nem jöttek zavarba. Ugyanazon napon azt írták vissza: „Mivel nincs pénzük, hogy champagneit ihassanak, a föladatot nem oldhatják meg.“ A király a bölcs feleletre hangosan nevetett s a fizikai osztálynak 12 üveg champagneit küldött, kérvén, hogy ezt az ő egészségére igyák meg. Ezt meg is tették, de a felelettel adósak maradtak.

A londoni porosz nagykövet egyszer írt Nagy Frigyeshez, hogy csekély fizetése miatt az uralkodó nagy drágaságban majdnem szükségét szenved s kénytelen a fogatról lemondani s gyalog az udvarhoz menni. Frigyes egész kurtán ezt felelte neki: „Csak menjen mindig gyalog, ez nem kerül semmibe s ha valaki emiatt gunyolná, mondja csak, hogy „Ő az én követem s mögötte jár még háromszázezer ember.“

Nagy Frigyes egy sziléziai városban tartózkodása alatt egy ujan épült örültek-házat

tekintett meg. Az épület különböző részeibe az előtte haladt igazgató vezette a királyt, az adjutáns pedig követte. Mikor így egy csigalépcsőn fölfelé haladtak, a király az igazgatóhoz fordulva kérdé: „Mondja csak, miként vezetik föl ezen a szűk lépcsőn az örülteket?“ Megmagyarázom fölségednek — volt a válasz — egy vezető elől megy, egy meg hátul, közepűt az örült. „Ugy? Akkor legálább a lejövetkor sort változtassunk“ — mondá mosolyogva Frigyes az igazgató nagy rémületére.

Nagy Frigyes katonái megszokták királyuk parancsait a legnagyobb akadályok daczára is egész önfeláldozással teljesíteni. Egyszer Frigyes a lakosztálya előtt őrt álló katonának (az első szleziai háboruban történt) megparancsolá, hogy reggel négy órakor keltse föl. Az idő elérkeztevel a katona a király ágya elé lépett s fölkelte. Frigyes azonban mást gondolt s azt mondá a katonának, hogy csak menjen s egy óra múlva jöjjön vissza. De a katona nem ment. „Föl kell kelnie fölség; négy órára parancsolta s most épen annyi van.“ Frigyes haragosan kiált rája: „Vigyen az ördög s jöjj egy óra múlva!“ De a katona csak nem tágitott. Frigyes erre botot vett elő s ismételte parancsát. „Csak üssön fölség, amint tetszik — mondá a katona, — nekem parancsom van, hogy fölségedet felköltsem, s ha másként nem sikerül, az ágyát is fölfordítom.“ Frigyes a katona komikus lelkiismeretessége fölött jóízűen nevetett s mivel a hosszas szóváltás miatt álma már úgy is eltűnt, fölkel. „Maga tegnap esti

parancsomat híven követte, — mondá az őrnök — itt van egy arany. De jegyezze meg, hogy a reggel adott parancsomat is érvényesnek kell tartania.“

Menke kabinettanácsos, ki belátása, tevékenysége és igazságossága folytán II. Frigyes király bizalmát bírta, igen sok teendője miatt registratort kért a királytól, aki kérelmét teljesítette is s az ajánlott egyént magához hivatá, beszélt vele s mivel tetszett neki, elfogadta s 1200 tallér fizetést rendelvén neki elbocsátá őt ezen szavakkal: „Most pedig menjen és fogjon a dologhoz.“

— Csakhogy ezt felség, még nem tehetem, mert nem esküdtem.

— Hát maga becsületes ember? kérdé a király.

— Azt gondolom, felség.

— Nos, adja a kezét. Így, egyéb eskü nem szükséges. Csak menjen a dolgára. Ha becsületes ember, eskü nélkül is hű lesz; ha pedig nem becsületes, akkor esküjét sem fogja megtartani.

II. Frigyes gyakorló mestere Rentzel kadett volt 1719-ben, akkor még csak 17 éves ifju. Ő az akkor 7 éves fiut az évszak és időjárásra való tekintet nélkül marsolni, vivni, lovagolni s fegyverfogásra tanította, sőt Frigyesnek, mint akármely más katonának, őrségre menni és a vár előtt puskával, patronáskával őrt állani is kellett. Rentzel különben a zenének is, különösen a fuvalának barátja volt s erre nézve is nagy befolyással volt növendékére. Ő később tábornok és Ber-

Nem helyes eljárás a gyümölcsök koszorukba kötése. A gyümölcskamra legyen könnyen szellőztethető és száraz. Nedves pincze, különösen ha abban még zöldség, káposzta, répa vagy ubor is van, a gyümölcs eltarására alkalmatlan. Száraz pinczében még a körte, alma ezekkel megférnek, de nedves pinczében nem. A savanyított káposztával pedig a gyümölcs egyáltalán össze nem fér, mert ott penészgombák képződnek, melyek a gyümölcsre áterjedvén, azt tönkreteszik. Ha gyümölcsünk elrakására egyedül csak száraz pinczénk van, é ha netalán ez dohos vagy penészszagú volna, egy a pinczét előbb kénnel kifüstöljük. Legyen a gyümölcskamránk egyenletes hőmérsékletű hűs. A gyümölcskamrát csináljuk sötétre, a nap ne süssön bele, mert ez a hőmérsék változását hozná létre, mi a gyümölcs tartósságára ártalmas.

A gyümölcskamra belső berendezése erős deszkákból vagy lécekből készült polczok vagy állványokból álljon, melyek se nagyon szelesek ne legyenek, se egymás fölött közel ne álljanak, hogy a hozzáférés könnyű legyen. Legcélzzerűbb azokat 50—60 centiméter szélesség mellett ugyanolyan távolságra egymás fölött készíteni. A deszkák simára legyenek gyalulva s erre rakjuk a gyümölcsöt, de a gyümölcs alá szénát vagy szalmát vagy más eféle nedvességet magába vonzó anyagokat rakni nem szabad. A gyümölcsöket nézzük át gyakran s a túlérett vagy rothadásnak indult darabokat távolítsuk el, mert a túlérett vagy hibás gyümölcsökön szoktak a rothadást előidőző gombák keletkezni, melyek az ép gyümölcsöket is elrontják.

Ily kezelés mellett a tartós téli gyümölcsök május—juniusig is frissen eltarthatók.

Sz.

Az élőlényekre vonatkozó természeti törvények.

Az egészséges élet — még az állatoknál és növényeknél is — megköveteli a munkát és a világosságot. A mozgás egyik főfeltétele a fejlődésnek és minden élő test végez önmagában is mozgást. A kis növények áttörnek magukat a földrétegen s ezáltal erőre kapnak, a rózsza lassankint hullatja a szirmait és ha az utolsó is elhullatta — nem végezhetvén több mozgást, belehal. A fák levelei követik a napot járásában reggeltől napestig. Ők mindig nyugat felé vannak fordulva, de reggelre keletre tekint ismét valamennyi, hogy az ébredő napot üdvözölje.

Látatok-e már olyan fát, amely valamely hegyszakadék szélén áll? Megfigyelték-e, hogy a fának a föld alatt lévő része sokkal nagyobb, mint a föld feletti? Hogy az ilyen fának a gyökere sokszor nagyobb, mint a törzs, az ágak és levelek együttléve? Gondolatok-e már arra, hogy az ilyen hegyszakadék szélén álló fa miért ereszt annyi gyökeret? Ugyebár azért, hogy a körülötte lazán álló, kevés földbe jól megkapaszkodva ellenállhasson a szélnek és viharoknak. Es ennek az erős mozgásnak az a következménye, hogy az ilyen fának mindig keményebb a fája, mint annak, amely védelmet völgy ölében fekszik. A sűrű erdő fái, amelyeknek kevés alkalmuk van a mozgásra, rendszeren vékonyak és magasak, kevés águk és gyökerük van, gyengék és betegesek, épen úgy, mint a nagyvárosok bérkaszárnáinak lakói.

A tó álló vize mutatja legjobban, hogy milyen szükséges a mozgás. A hegyi patak vize, amely a magasból zuhog alá, kristálytisztá, míg ugyanaz a víz, ha sik földre jut és tavacska képez, nyálkás és piszkos lesz.

Épen így van az ember is. Mond-

juk, hogy az ember egész egyszerűen egy folyó, amely bizonyos határok közt folyik. A test képezi a folyó ágyát s a táplálék, amit megeszünk, a levegő, amit leszivunk, a víz, amit megiszunk, képezi állandóan a folyót, amely bizonyos meghatározott partok között mozog. Ha a folyó vize tiszta és amellet mozgásban tartjuk, ha el látjuk jól levegővel, tiszta és egészséges marad. Ha ellenben megengedjük, hogy a víz megállva tavat képezzen s nélkülözze a kellő mozgást, tisztátalan és élvezhetetlen lesz.

A mozgás egyik főfeltétele annak, hogy ez a folyó a testben állandó cselekvést fejtessen ki. Ha az izmok mozgásban vannak, a folyó árja is erősebb lesz. A mozgás fokozza az étvágyat s így nagyobb lesz a testben a vegyi folyamat. A mozgás ezenkívül jelentékeny behatással van a szívre is. Ha nyugodtan fekszünk, a pulzusunk körülbelül 60-at ver egy perc alatt, ülő helyzetben 65-68-at, ha állunk, 72-75-öt, rendes járásnál 80-85-öt és a futásnál körülbelül még egyszer annyit.

De ez a fokozott szív működés nemcsak azt jelenti, hogy a szívünk többet ver egy perc alatt, hanem az erő gyarapodását is. A mozgás a szívet fokozottabb működésre készíti és ez által erősíti is. A vér nagyobb mennyiségben folyik át az ereken s mivel így munkáját a testben szabályozza, át kell neki jutni a tüdőn is, ahol a levegőből az élelmet fölveszi.

Igy tehát a mozgás nemcsak a szívet serkenti munkára, hanem a tüdőt is. És ha a tüdőt valamely testi mozgással fokozottabb működésre serkentjük, nagyobb mennyiségű levegőt fogad be. Futásközben épen kétszer annyi élelmet vesz fel az emberi test, mintha hátunkon fekve nyugodtan lélegzünk.

Mindezekből világosan láthatjuk, hogy a mozgás egyik főfeltétele az

lin kormányzója lett s egész élte végéig sokat adott arra, hogy ő volt a király első mestere. S ha a hét éves háboru után a király győzelmeiről vagy haditerveiről volt szó, Rentzel mindig fölemlíté, hogy ő volt a hadtudományban a király első oktatója. Ezt az örökös dícsékvést végre is nevetségessé találták s még a királyi asztalnál is gúnyolódta fölötté. De a király mondá: „E fölött nem nevezhetek; én valóban sokat köszönhetek neki.“ S később soha sem nevezte őt tábornoknak, hanem „mesterem“-nek, mi az öregot szerfölött boldoggá tette.

Nagy Frigyes még trónörökös korában a neki adott ezred egyenruháját, mely eddig arany díszítésű volt, atyja engedélyével ezüst díszítésűre változtatta át. Mikor elérkezett az idő, hogy az egyenruhát átcserelje, az összes tisztet Ruppénba rendelte, hol máskor is vidáman szokott velük mulatni. A tisztet elbámultak, mikor ott egy máglyát találtak s a trónörökös fölhitva őket, hogy a máglya körül telepedjenek s azután frissítőket hozott. Majd ilyen beszédet tartott: „Mivel mindnyájan egybegyűlve vagyunk, adjuk meg egyenruhánknak a végső tisztességet.“ Erre kabátját, mellényét, kalapját tűzbe vetette. Akarva, nem akarva követték példáját. Ezután tollkésével fölhasította nadrágját s szintén tűzbe vetette. Egyik-másik tiszt erre nagy zavarba jött, mert lábravalója nem a legjobb állapotban volt, de a példát követni kellett; de Frigyes jó kedve legyőzte zavarukat s a vidámság általánossá lón. Végre az új egyen-

ruhák kiosztattak, felöltöztek s a trónörökös új egyenruhás tisztjei élén vonult a városba.

Nagy Frigyes egykor az asztalnál a hét éves háboru egy kis epizódját beszélte el. A porosz huszárok által az ellenségre intézett rendkívül érdekes és merész támadásról volt szó, melyet ő a legkisebb részletig leírt. Miután beszédét befejezte, a mellette ülő Zieten tábornok megjegyezte: „Megbocsásson fölséged, de a dolog nem úgy volt.“ „Nos, hát beszélje el“ — mondá a király. Mikor Zieten elbeszélte, a király kedvetlenül mondá: „Nem igaz; maga jobban akarja tudni, mint én?“ „Ez esetben igen, felség, mert hiszen a támadást én vezettem“ — mondá Zieten őszintén és határozottan. Azonban itt van a mellékszobában az én ezredem szolgálattelvő őrmestere, ki azon alkalommal mellettem dícsőségesen küzdött. Ha nekem nem hisz felség, engedje meg, hogy ő, ki mit sem tud arról, amiről mi beszélünk, ide jöjjön s a dolgot elbeszélje.“ „Jól van — mondá Frigyes — majd meglátja, hogy nekem van igazam, s mihelyt az öreg huszár megjelent, a király kérdé tőle: „Őrmester, ezen es ezen cselnél jelen volt?“ „Igen felség.“ „Beszélje el!“ S egyszerűen, de egészen úgy beszélte el a dolog lefolyását, mint Zieten. Frigyes boszusan nézett rá és mondá: „Te hazudsz!“ Az őrmester odalépett a királyhoz, fogta annak villáját, beleszurta az előtte levő fázánba s az így fölnyársalt fázánt föltartva mondá: „A halált megeszem ebben a fázánban, ha nem igaz, amit mondok“ s ezzel megfordulva, a jelenlevők hangos nevetése között távozott

állomására a zsákmánnyal. A király legkevésbé sem haragudott, hanem jóízűen nevetett, s az öreg őrmesternek még egy üveg bort és süteményt is küldött, mert mint mondá, a drága pecsenyéhez egy üveg bor is, meg nyomtaték is jár. Az öreg Zietennek pedig — ami igen ritkán és nagy kitüntetés számba ment, — burnótszelencéjét nyújtá, mondván: „Tehát mégis igaza volt s legyőzöttnek ismerem el magamat. Természetesen akinek ilyen tanuja van, mint az öreg őrmester, le nem győzhető.“

Faurat lovas tábornok, ki egész öregségeig óriási erejét megőrizte, egyszer megbetegült annyira, hogy orvost hivatott. Mikor az orvos az ágya melletti széken ült, elkezdett az öreg hadfi panaszkodni, hogy mily gyenge ő. „Nézzé csak doktor ur, — erre jobbjaival megfogta a szék lábát, melyen a doktor ült s a doktorral együtt lassan föl emelte, — ez már nehezémre esik.“

Északamerikában a jankeek régtől fogva kielégíthetetlen kíváncsiság hirében állanak s az utazók még maig is panaszkodnak az ebből származó kellemetlenségek miatt. Franklin Benjamin, a nagy amerikai hazafi, a ki e gyalagatos szokás sok keserűségét tapasztalta már, a következő eszközt használta elene. Mihelyt az egyesült államokban tett utazásai alkalmával valamely vendéglőbe szállott, a szoba közepére állott s harsány hangon így szólt: „Én Franklin Benjamin vagyok, Bostonban születtem, Philadelpiában lakom, nyomdász vagyok, jövök X-ből,

anyagcserének és hogy a lény adja a test rugalmasságát s ad neki erőt. Minél több élelyt vesz föl magába a vér, annál több élet van benne s minél több élelyt juttatunk a gyomrunkba, annál jobb a gyomorsavunk s minél több élely teszi meg utját májunkon át, annál több bizalmunk lehet az élethez s végül minél több élely jut az agyunkba, annál fokozottabb szellemi munkára lesz képes a szervezetünk.

Hasonlitsunk csak össze egy békát a madárral. A béka hazája a piszkos álló víz, ennél fogva alacsony foku életet él. Egész masként van a madár teremtve. Hatalmas melle van, nagy tüdeje s ezért képes a madár egy gyorsvonattal versenyezni.

Mért van olyan sok ember, aki mindig lehangolt, kedély nélkül? Mert egész testük — hogy úgy mondjuk — tele van organikus piszokkal. Hogy mindezekről megszabadítsuk testünket, annak csak egy módja van, hogy testtel lélekkel szívjuk be a jó levegőt.

H I R E K.

Helyettesítés. Dr. Jankovich László gróf, Zalavármegye főispánja a keszthelyi szolgabírói állásra dr. Wlassics Ödön tb. szolgabíró helyettesítette, a ki állását a napokban el is foglalta.

A távozó kultuszminiszter. A kormányváltás alkalmával a tanügy különböző ágazataiban munkálkodók legnagyobb sajnálatára távozik dr. Wlassics Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter is, aki majdnem 9 évig vitte páratlan tudásával, széles látókörével, finom tapintatával tárczájának ágasbogat, nem közönséges erőt igénylő ügyeit. Ő a tanító- és tanárvilágnak nemesen érző, valódi vezetője volt, a ki a legkisebb falu tanítójában is munkatársát látta és becsülte. Páratlan nemeslelkűségére világot vet az a leirat, melyet távozása alkalmával az egyes vezetése alatt állott iskolák igazgatóságához intézett. A tapolczai állami polgári fiúiskola igazgatóságához intézett bucsuzó leirata így szól:

Ő Cs. és Apost. Kir. Felsege ez évi november hó 3-án kelt legfelsőbb elhatáro-

megyek Y-ba s csak kettőt kívánok: először, hogy minél előbb ebedet kapjak; másodsor, hogy minden további kérdezősködéstől megkíméljenek. Ez aztán jó szolgálatot tett neki.

A porosznak tudvalevőleg tilos volt a játékbárlangok látogatása már akkor, mikor még a német fürdőkben elnézték azokat. Egy fiatal hadnagy azonban annak dacára, hogy IV. Frigyes Vilmos király is épen Baden-Badenban tartózkodott, elment természetesen civilizáltan — és tiz Frigyes-aranyat tet a roulettire. Kétszer kijött a színe s a hadnagy épen be akarta vonni a negyven aranyat, mikor esetleg félre tekintvén megpillantja a királyt, ki szokása ellenére idevetődött, hogy a játékot megnézzé. A tiszt ily körülmények között nem merte a pénzt magához venni. Mozdulatlanul állt ott aggódva, hogy a golyó egyszer csak más szint fog mutatni s szép nyeresége illusóriussá válik. De ugyanazon szín harmadszor, negyedszer s ötödször is kijött s a hadnagy már háromszáz Frigyes-aranyat nyert. Ekkor Frigyes Vilmos ki észrevette, hogy a hadnagy játszott, kínos helyzetének így vetett veget: „Huzza be a pénzt s távozzék innét mielőtt észrevenném; a szerencse csak nem marad mindvégig mellette.”

Franciaország legfélelmesebb kritikusa volt Frézon, ki mivel megvesztegethetetlen volt, a francia közönség előtt nagy tekintélynek örvendett. Így Frézon volt az egyetlen, aki Voltaire Meropejának megjelentekor nem ve-

zásával állomásomról való lemondásomat legkegyelmesebben elfogadni méltóztatott.

Midőn erről az Igazgatóságot tudomás végett értesitem, megragadom az alkalmat, hogy szívem mélyéből mondjak köszönetet azért az odaadó és lelkes támogatásért, melyben engem mindenkor szíves volt részesíteni.

E lelkes támogatásból meritettem erőt és kitartást a nemzeti művelődés érdekében kifejtett munkásságomban.

Ha 8 és háromnegyedévi közoktatási kormányzásomnak van olyas eredménye, melyért küzdeni szép feladat volt; bucsuzásom percében szíves-örömet megvalom, hogy mindezt első sorban a magyar nemzet áldozatkésziségének, de rögtön hozzá kell tennem: az Igazgatóságnak és a vezetése alatt álló tudományos szellemű, a nemzet nemes eszményeivel összeforrasztani törekvő magyar kulturharcosok: a magyar tanár-, illetve tanítóvilág becses támogatásának köszönhetem. Hozzájuk fordultam mindannyiszor, valahányszor nagyfontosságú szervezeti kérdések megoldásán fáradoztam és ők szerető gondnal vettek részt mind az előkészítés, mint pedig a végrehajtás nagy munkájában.

Magamnak elég jutalom az a tudat, hogy lelkem egész melegségével és tehetőségem egész erejével közremunkáltam a magyar kultúra előrevitelén.

Szeretett munkatársaimat újból köszöntve, arra kérem az Igazgatóságot, tartson meg továbbra is szíves emlékezetében.

Budapest, 1903 november 3-án.

Dr. Wlassics Gyula.

Megyebizottsági tagválasztás. A balatonudvari választókerületben folyó hó 6-án Vastagh János elnökle alatt az elhalt Sárfy János volt kisdörgősei lakos helyére Mátyás Sándor balaton-kisszőlői lakost választottak meg megyebizottsági tagul. Mátyás Sándor nagy népszerűségnek örvend kerületében, mit kiváló képességeinél fogva s a közügyek iránt tanúsított önzetlen érdeklődése következtében meg is érdemel. A választás legnagyobb rendben folyt le.

A Rákóczi ünnepély. A folyó hó 15-én délelőtt 11 órakor a városháza tanácstermében tartandó ünnepélyt rendező bizottság f.

gyült a költő istenítői közé, hanem a kritikus nyugalmával mutatta ki a költői mű hiányait. Voltaire, ki tudvalevőleg mindent inkább elviselt, mint ócsárlást, dühös lett s mindent megtejt, hogy a kritikust az olvasó közönség előtt lealázza, a mi azonban nem sikerült neki. Hogy magát megboszulja, a Meropeból új kiadást rendezett, melynek címlapjára borostyánon rágódó szamarat rajzoltatott. A borostyán egyik ágára bigyesztett Fr. eléggé elárulta póriás czélját. Az eles esztű kritikus az új kiadást is teljes nyugalommal bírálta. Különösen kiemelte a Merope kiállítását s megjegyzé: „A címlapon a költő jól talált arc képe látható.” Alig hogy Voltaire a Merope új kiadásának ezen bírálatát Frézon lapjából olvasta, azonnal a kiadóhoz rohant s a címlap elhagyását követelte. Ez ugyan elérte, de azért kára nagy volt s túrnie kellett a gúnyt, mert a nevetők Frézon részén állottak. Frézon és Voltaire ugyan sohasem lettek jó barátok, de az utóbbi míg élt, vonakodott a kritikus boszuját ingerelni.

IV. Frigyes Vilmosnak még mint koronaörökösnek igen ritka haja volt s mikor 1840-ben királylány lett, borbélyja, kinek hajnövesztő olaját szorgalmasan használt, azon kéréssel fordult hozzá, hogy udvari borbély címet viselhessen. IV. Frigyes Vilmos röviden csak ezt írta a kérvényére: „Majd ha használ.”

hó 5-én gyűlést tartott. A közönséget plakátokon fogja meghívni a bizottság s az ünnepélyen megjelentek közt nyomtatott műsört fog kiosztani. Az ünnepély műsora a következő: 1. Ünnepi megnyitó. Tartja: Hertelendy Ferencz. 2. Hymnus. Éneklé a polgári fiúiskola énekkara. 3. Zrínyiné, költemény Arany Jánostól. Szavalja: Buchberger József. 4. II. Rákóczi Ferencz méltatása. Tartja: Kollányi Ödön. 5. Kurucz dalok. a) Őszi harmat után. . . b) Rákóczi és Bercsényi emlékezete, c) Csinom Palkó. Éneklé a polgári fiúiskola énekkara. 6. Mikes, költemény Lévay Józseftől. Szavalja: Palkovits Károly. 7. Zárszó. Tartja Glazer Sándor. 8. Szózat. Éneklé a polgári fiúiskola énekkara.

A tapolczai i.r. krajczáregylet folyó hó 15-én délután 2 órakor az iparteremben tartja rendes évi közgyűlését, melyre a t. tagokat tisztelettel meghívja az elnökség. Tárgy: 1. Evi számadás. 2. A kiosztásra szánt összeg meghatározása és egyéb indítványok tárgyalása.

A tanév félévi beosztása. A vallás- és közoktatásügyi miniszter az intenzivebb tanítás érdekében a középiskolákban elrendelte a tanév félévi beosztását. Az adminisztráció egyszerűsítésére, főleg pedig az indokok közönsége folytán a miniszter most rendeletet adott ki, amely szerint a félévi beosztás a többi iskolánemre is kiterjesztessék. E szerint már a jelen tanévben a tanítóképzőkben, felsőbb leányiskolákban és polgári iskolákban is a féléves beosztás lép életbe. A kereskedelmi iskolákban tudvalevőleg ez már régebb idő óta fennáll.

Hévízfürdő. A Keszthely mellett levő Hévízfürdő híres bérletét, mely a kontinens legnagyobb hőviztartalmú gyógyfürdője, a pályázók közül Reischl Venczel keszthelyi sörgyáros nyerte el évi 30,000 korona bérért. A szerződés szerint az első tíz évben köteles 300,000 koronát befektetni, a régi rozszant fürdőbödök helyett új fürdőházat emelni, gyógytermet építeni, fásítani. Az eddig meglehetősen elhanyagolt csodahatású fürdőt modern színvonalra emelik és ekként hazánk egyik legjelentékenyebb fürdői között foglal helyet.

Az „Önképző Kör“ Rákóczi ünnepélye. A tapolczai iparos ifjak „Önképző Köre 1903. évi november hó 15-én este a Kaszinó helyiségében nagyszabású Rákóczi ünnepélyt rendez, mely rendkívül sikerültnek ígérkezik. A műsor gazdag és változatos lesz. Felolvasás, szavaltatok, zenekíséret mellett szóló énekek fogják gyönyörködtetni a hallgatóságot. Az ünnepély legérdekesebb részlete a Káldy Gyula által összegyűjtött kurucz dalok előadása lesz, mit az ifjusági dalárda énekel. Részletes műsor a pénztárnál lesz kapható. Belépti díj 1 korona 20 fillér lesz.

Urániaszínház Tapolczán. Folyó hó 5-én két előadás volt az Eibesbüsch-szálloda nagytermében. Az egyik ifjusági előadás volt délután 4 órakor s bemutatásra került A magyar tengermellék. Este pedig Egyiptomot mutatték be, melyhez a szöveget Ráth István írta.

Aki nem fizet az ex-lexben. Bakai Istváné, veszprémi edénykereskedő, rendőr közbejöttével nyakon csipte Takács András vámosi lakost, mert egy kialakított korsó árával el akart illani. A rendőrségen azzal védekezett, hogy ebben az ex-lexes világban az ember könnyen elfelejti a fizetést, hisz a krajczáros lapok egyre azt hirdetik, hogy nem kell fizetni. Kellő felvilágosítás után a rendőrségen az összeget illedelmesen lefizette és az asszonyágtól még szépen bocsánatot is kért.

Halálos szerencsétlenség. A mult hét egyik napján Tőreki Joachimné nemesvitai menyecskét a napa valami munka elvégzésével bizta meg, de ő előbb a falu végén levő homokos gödörhöz ment, hogy onnét homokot vigyen haza. Alig tett néhány vágást a laza földbe, az leszakadt s a viruló fiatal asszonyt maga alá temette. Csak lábait látszottak ki a földből, mit észre vettek az ott játszó gyerekek s hírül vitték a faluba, honnét sietve mentek ki megmentésére. De már későn volt, mert mikor kiszabadították a föld alól, a lélek elköltözött belőle.

Nem helyes eljárás a gyümölcsök koszorukba kötése. A gyümölcskamra legyen könnyen szellőztethető és száraz. Nedves pincze, különösen ha abban még zöldség, káposzta, répa vagy ubor is van, a gyümölcs eltarására alkalmatlan. Száraz pinczében még a körte, alma ezekkel megférnek, de nedves pinczében nem. A savanyított káposztával pedig a gyümölcs egyáltalán össze nem fér, mert ott penészgombák képződnek, melyek a gyümölcsre áterjedvén, azt tönkreteszik. Ha gyümölcsünk elrakására egyedül csak száraz pinczénk van, é ha netalán ez dohos vagy penészszagú volna, úgy a pinczét előbb kénnel kifüstöljük. Legyen a gyümölcskamránk egyenletes hőmérsékletű hűs. A gyümölcskamrát csináljuk sötétre, a nap ne süssön bele, mert ez a hőmérsék változását hozná létre, mi a gyümölcs tartósságára ártalmas.

A gyümölcskamra belső berendezése erős deszkából vagy lécekből készült polczok vagy állványokból álljon, melyek se nagyon szélesek ne legyenek, se egymás fölött közel ne álljanak, hogy a hozzáférés könnyű legyen. Legcélszerűbb azokat 50—60 centiméter szélesség mellett ugyanolyan távolságra egymás fölött készíteni. A deszkák simára legyenek gyalulva s erre rakjuk a gyümölcsöt, de a gyümölcs alá szénát vagy szalmát vagy más eféle nedvességet magába vonzó anyagokat rakni nem szabad. A gyümölcsöket nézzük át gyakran s a túlérett vagy rothadásnak indult darabokat távolítsuk el, mert a túlérett vagy hibás gyümölcsökön szoktak a rothadást előidőző gombák keletkezni, melyek az ép gyümölcsöket is elrontják.

Ily kezelés mellett a tartós téli gyümölcsök május—juniusig is frissen eltarthatók.

Sz.

Az élőlényekre vonatkozó természeti törvények.

Az egészséges élet — még az állatoknál és növényeknél is — megköveteli a munkát és a világosságot. A mozgás egyik főfeltétele a fejlődésnek és minden élő test végez önmagában is mozgást. A kis növények áttörnek magukat a földrétegen s ezáltal erőre kapnak, A rózsza lassankint hullatja a szirmait és ha az utolsót is elhullatta — nem végezhetvén több mozgást, belehal. A fák levelei követik a napot járásában reggeltől napestig. Ők mindig nyugat felé vannak fordulva, de reggelre keletre tekint ismét valamennyi, hogy az ébredő napot üdvözölje.

Láttatok-e már olyan fát, amely valamely hegyszakadék szélén áll? Megfigyeltétek-e, hogy a fának a föld alatt lévő része sokkal nagyobb, mint a föld feletti? Hogy az ilyen fának a gyökere sokszor nagyobb, mint a törzs, az ágak és levelek együttevén? Gondoljatok-e már arra, hogy az ilyen hegyszakadék szélén álló fa miért ereszti annyi gyökeret? Ugyebár azért, hogy a körülötte lazán álló, kevés földbe jól megkapaszkodva ellenállhasson a szélnek és viharoknak. Es ennek az erős mozgásnak az a következménye, hogy az ilyen fának mindig keményebb a fája, mint annak, amely védett völgy ölében fekszik. A sűrű erdő fái, amelyeknek kevés alkalmuk van a mozgásra, rendszeren vékonyak és magasak, kevés águk és gyökérük van, gyengék és betegesek, épen úgy, mint a nagyvárosok bérkaszárnnyáinak lakói.

A tó álló vize mutatja legjobban, hogy milyen szükséges a mozgás. A hegyi patak vize, amely a magasból zuhog alá, kristálytisza, míg ugyanaz a víz, ha sík földre jut és tavacska képez, nyálkás és piszkos lesz.

Épen így van az ember is. Mond-

juk, hogy az ember egész egyszerűen egy folyó, amely bizonyos határok közt folyik. A test képezi a folyó ágyát s a táplálék, amit megeszünk, a levegő, amit leszivunk, a víz, amit megiszunk, képezi állandóan a folyót, amely bizonyos meghatározott partok között mozog. Ha a folyó vize tiszta és amellet mozgásban tartjuk, ha el látjuk jól levegővel, tiszta és egészséges marad. Ha ellenben megengedjük, hogy a víz megállva tavat képezzen s nélkülözze a kellő mozgást, tisztátalan és élvezhetetlen lesz.

A mozgás egyik főfeltétele annak, hogy ez a folyó a testben állandó cselekvést fejtsen ki. Ha az izmok mozgásban vannak, a folyó árja is erősebb lesz. A mozgás fokozza az étvágyat s így nagyobb lesz a testben a vegyi folyamat. A mozgás ezenkívül jelentékeny behatással van a szívre is. Ha nyugodtan fekszünk, a pulzusunk körülbelül 60-at ver egy perc alatt, ülő helyzetben 65-68-at, ha állunk, 72-75-öt, rendes járásnál 80-85-öt és a futásnál körülbelül megegyezzen annyit.

De ez a fokozott szív működés nemcsak azt jelenti, hogy a szívünk többet ver egy perc alatt, hanem az erőgyarapodását is. A mozgás a szívet fokozottabb működésre készíti és ez által erősíti is. A vér nagyobb mennyiségben folyik át az ereken s mivel így munkáját a testben szabályozza, át kell neki jutni a tüdőn is, ahol a levegőből az élelmet fölveszi.

Igy tehát a mozgás nemcsak a szívet serkenti munkára, hanem a tüdőt is. És ha a tüdőt valamely testi mozgással fokozottabb működésre serkentjük, nagyobb mennyiségű levegőt fogad be. Futásközben épen kétszer annyi élelmet vesz fel az emberi test, mintha hátunkon fekvő nyugodtan lélegzünk.

Mindezekből világosan láthatjuk, hogy a mozgás egyik főfeltétele az

lin kormányzója lett s egész élte végéig sokat adott arra, hogy ő volt a király első mestere. S ha a hét éves háború után a király győzelméről vagy haditerveiről volt szó, Rentzel mindig fölemlíté, hogy ő volt a hadtudományban a király első oktatója. Ezt az örökös dicsekvést végre is nevésségesnek találták s még a királyi asztalnál is gunyolódottak fölötté. De a király mondá: „E fölött nem nevezhetek; én valóban sokat köszönhetek neki.“ S később soha sem nevezte őt tábornoknak, hanem „mesterem“-nek, mi az őreget szerfölött boldoggá tette.

Nagy Frigyes még trónörökös korában a neki adott ezred egyenruháját, mely eddig arany díszítésű volt, atyja engedélyével ezüst díszítésűre változtatta át. Mikor elérkezett az idő, hogy az egyenruhát átcsereljék, az összes tiszteket Ruppénba rendelte, hol máskor is vidáman szokott velük mulatni. A tisztek elbámultak, mikor ott egy máglyát találtak s a trónörökös fölhitva őket, hogy a máglya körül telepedjenek s azután frissítőket hozott. Majd ilyen beszédet tartott: „Mivel mindnyájan egybegyűlve vagyunk, adjuk meg egyenruhánknak a végső tisztességet.“ Erre kabátját, mellényét, kalapját tűzbe vetette. Akarva, nem akarva követték példáját. Ezután tollkésével fölhasította nadrágját s szintén tűzbe vetette. Egyik-másik tiszt erre nagy zavarba jött, mert lábravalója nem a legjobb állapotban volt, de a példát követni kellett; de Frigyes jó kedve legyőzte zavarukat s a vidámság általánossá lőn. Végre az új egyen-

ruhák kiosztattak, felöltöztek s a trónörökös új egyenruhás tisztjei élén vonult a városba.

Nagy Frigyes egykor az asztalnál a hét éves háború egy kis epizódját beszélte el. A porosz huszárok által az ellenségre intézett rendkívül érdekes és merész támadásról volt szó, melyet ő a legkisebb részletig leirt. Miután beszédét befejezte, a mellette ülő Zieten tábornok megjegyezte: „Megbocsásson föl séged, de a dolog nem úgy volt.“ „Nos, hát beszélje el“ — mondá a király. Mikor Zieten elbeszélte, a király kedvetlenül mondá: „Nem igaz; maga jobban akarja tudni, mint én?“ „Ez esetben igen, felség, mert hiszen a támadást én vezettem“ — mondá Zieten őszintén és határozottan. Azonban itt van a mellékszobában az én ezredem szolgálattevő őrmestere, ki azon alkalommal mellettem dicsőségesen küzdött. Ha nekem nem hisz felség, engedje meg, hogy ő, ki mit sem tud arról, amiről mi beszélünk, ide jöjjön s a dolgot elbeszélje.“ „Jól van — mondá Frigyes — majd meglátja, hogy nekem van igazam, s mihielyt az öreg huszár megjelent, a király kérdé tőle: „Őrmester, ezen és ezen cselnél jelen volt?“ „Igen felség.“ „Beszélje el!“ S egyszerűen, de egészen úgy beszélt el a dolog lefolyását, mint Zieten. Frigyes boszusan nézett rá és mondá: „Te hazudsz!“ Az őrmester odalépett a királyhoz, fogta annak vállját, beleszurta az előtte levő fázánba s az így fölnyársalt fázánt fölartva mondá: „A halált megeszem ebben a fázánban, ha nem igaz, amit mondok“ s ezzel megfordulva, a jelenlevők hangos nevetése között távozott

állomására a zsákmánnyal. A király legkevésbé sem haragudott, hanem jóízűen nevetett, s az öreg őrmesternek még egy üveg bort és süteményt is küldött, mert mint mondá, a drága pecsenyéhez egy üveg bor is, meg nyomtaték is jár. Az öreg Zietennek pedig — ami igen ritkán és nagy kitüntetés számba ment, — burnótszelenczét nyujtá, mondván: „Tehát mégis igazate volt s legyőzöttnek ismerem el magamat. Természetesen akinek ilyen tanuja van, mint az öreg őrmester, le nem győzhető.“

Faurat lovas tábornok, ki egész öregségeig óriási erejét megőrizte, egyszer megbetegült annyira, hogy orvost hívatott. Mikor az orvos az ágya melletti széken ült, elkezdett az öreg hadfi panaszkodni, hogy mily gyenge ő. „Nézzé csak doktor ur, — erre jobbajával megfogta a szék lábát, melyen a doktor ült s a doktorral együtt lassan föl emelte, — ez már nehezémre esik.“

Északamerikában a jankeek régtől fogva kielégíthetetlen kíváncsiság hírében állanak s az utazók még maig is panaszkodnak az ebből származó kellemetlenségek miatt. Franklin Benjamin, a nagy amerikai hazafi, a ki e gyalázatos szokás sok keserűségét tapasztalta már, a következő eszközt használta ellene. Mihielyt az egyesült államokban tett utazásai alkalmával valamely vendéglőbe beszállott, a szoba közepére állott s harsány hangon így szolt: „Én Franklin Benjamin vagyok, Bostonban születtem, Philadelpiában lakom, nyomdász vagyok, jövök X-ből,

anyagcserének és hogy a légeny adja a test rugalmasságát s ad neki erőt. Minél több élelyt vesz föl magába a vér, annál több élet van benne s minél több élelyt juttatunk a gyomrunkba, annál jobb a gyomorsavunk s minél több élely teszi meg utját májunkon át, annál több bizalmunk lehet az élethez s végül minél több élely jut az agyunkba, annál fokozottabb szellemi munkára lesz képes a szervezetünk.

Hasonlitsunk csak össze egy békát a madárral. A béka hazája a piszkos álló víz, ennél fogva alacsony fokú életet él. Egész masként van a madár teremtve. Hatalmas melle van, nagy tüdeje s ezért képes a madár egy gyorsvonattal versenyezni.

Mért van olyan sok ember, aki mindig lehangolt, kedély nélkül? Mert egész testük — hogy úgy mondjuk — tele van organikus piszokkal. Hogy mindezeket megszabadítsuk testünket, annak csak egy módja van, hogy testtel lélekkel szívjuk be a jó levegőt.

H I R E K.

Helyettesítés. Dr. Jankovich László gróf, Zalavármegye főispánja a keszthelyi szolgabírói állásra dr. Skublics Ödön t. szolgabíró helyettesítette, a ki állását a napokban el is foglalta.

A távozó kultuszminiszter. A kormányváltás alkalmával a tanügy különböző ágazataiban munkálkodók legnagyobb sajnálatára távozik dr. Wlassics Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter is, aki majdnem 9 évig vitte paratlan tudásával, széles látókörével, finom tapintatával tárczájának agasbogat, nem közönséges erőt igénylő ügyeit. Ő a tanító- és tanárvilágnak nemesen érő, valódi vezetője volt, a ki a legkisebb falu tanítójában is munkatársát látta és becsülte. Paratlan nemeslelkűségére világot vet az a leirat, melyet távozása alkalmával az egyes vezetése alatt állott iskolák igazgatóságához intézett. A tapolczai állami polgári fiúiskola igazgatóságához intézett bucsuzó leirata így szól:

Ö Cs. és Apost. Kir. Felsője ez évi november hó 3-án kelt legfelsőbb elhatáro-

megyek Y-ba s csak kettőt kívánok: először, hogy minél előbb ebedet kapjak; másodsor, hogy minden további kérdezősködéstől megkíméljenek. Ez aztán jó szolgálatot tett neki.

A porosznak tudvalevőleg tilos volt a játékbarlangok látogatása már akkor, mikor még a német fürdőkben elnézték azokat. Egy fiatal hadnagy azonban annak dacára, hogy IV. Frigyes Vilmos király is épen Baden-Badenban tartózkodott, elment természetesen civil ruhában — és tíz Frigyes-aranyat tet a roulettire. Kétszer kijött a színe s a hadnagy épen be akarta vonni a negyven aranyat, mikor esetleg félre tekintvén megpillantja a királyt, ki szokása ellenére idevetődött, hogy a játékot megnézzék. A tiszt ily körülmények között nem merte a pénzt magához venni. Mozdulatlanul állt ott aggódva, hogy a golyó egyszer csak más szint fog mutatni s szép nyeresége illusóriussá válik. De ugyanazon szín harmadszor, negyedszer s ötödször is kijött s a hadnagy már háromszáz Frigyes-aranyat nyert. Ekkor Frigyes Vilmos ki észrevette, hogy a hadnagy játszott, kínos helyzetének így vetett véget: „Huzza be a pénzt s távozzék innét mielőtt észrevenném; a szerencse csak nem marad mindvégig mellette.“

Franciaország legfélelmezőbb kritikusa volt Frézon, ki mivel megvesztegethetetlen volt, a francia közönség előtt nagy tekintélynek örvendett. Így Frézon volt az egyetlen, aki Voltaire Meropejének megjelentekor nem ve-

zásával állomásomról való lemondásomat legkegyelmesebben elfogadni méltóztatott.

Midőn erről az Igazgatóságot tudomás végett értesitem, megragadom az alkalmat, hogy szívem mélyéből mondjak köszönetet azért az odaadó és lelkes támogatásért, melyben engem mindenkor szíves volt részesíteni.

E lelkes támogatásból merítettem erőt és kitartást a nemzeti művelődés érdekében kifejtett munkásságomban.

Ha 8 és háromnegyedévi közoktatási kormányzásomnak van olyas eredménye, melyért küzdeni szép feladat volt; bucsuzásom percében*szíves-örömet megvalom, hogy mindezt első sorban a magyar nemzet áldozatkészségének, de rögtön hozzá kell tennem: az Igazgatóságnak és a vezetése alatt álló tudományos szellemű, a nemzet nemes eszményeivel összeforrasztani törekvő magyar kulturharcosok: a magyar tanár-, illetve tanítóvilág becses támogatásának köszönhetem. Hozzájuk fordultam mindannyiszor, valahányszor nagyfontosságú szervezeti kérdések megoldásán fáradoztam és ők szerető gondnal vettek részt mind az előkészítés, mint pedig a végrehajtás nagy munkájában.

Magamnak elég jutalom az a tudat, hogy lelkem egész melegségével és tehetőségem egész erejével közremunkáltam a magyar kultúra előrevitelén.

Szeretett munkatársaimat újból köszöntve, arra kérem az Igazgatóságot, tartson meg továbbra is szíves emlékezetében.

Budapest, 1903 november 3-án.

Dr. Wlassics Gyula.

Megyebizottsági tagválasztás. A balatonudvari választókerületben folyó hó 6-án Vastagh János elnöklete alatt az elhalt Sárffy János volt kisdörgicsei lakos helyére Mátyás Sándor balaton-kisszőlősi lakost választottak meg megyebizottsági tagul. Mátyás Sándor nagy népszerűségnek örvend kerületében, mit kiváló képességeinél fogva s a közügyek iránt tanusított önzetlen érdeklődése következtében meg is érdemel. A választás legnagyobb rendben folyt le.

A Rákóczi ünnepély. A folyó hó 15-én délelőtt 11 órakor a városháza tanácstermében tartandó ünnepélyt rendező bizottság f.

gyült a költő istenitői közé, hanem a kritikus nyugalmával mutatta ki a költői mű hiányait. Voltaire, ki tudvalevőleg mindent inkább elviselt, mint ócsárlást, dühös lett s mindent megtejt, hogy a kritikust az olvasó közönség előtt lealázza, a mi azonban nem sikerült neki. Hogy magát megboszulja, a Meropeból új kiadást rendezett, melynek czimlapjára borostyánon rágódó szamarat rajzoltatott. A borostyán egyik ágára bigyesztett Fr. eléggé elárulta porias célját. Az eles eszü kritikust az új kiadást is teljes nyugalommal bírálta. Különösen kiemelte a Merope kiállítását s megjegyzé: „A czimlapon a költő jól talált arczepe látható.“ Alig hogy Voltaire a Merope új kiadásának ezen bírálatát Frézon lapjából olvasta, azonnal a kiadóhoz rohant s a czimlap elhagyását követelte. Ez ugyan elérte, de azért kára nagy volt s túrnie kellett a gúnyt, mert a nevetők Frézon részén állottak. Frézon és Voltaire ugyan sohasem lettek jó barátok, de az utóbbi míg élt, vonakodott a kritikus boszuját ingerelni.

IV. Frigyes Vilmosnak még mint koronaörökösnek igen ritka haja volt s mikor 1840-ben királylány lett, borbély, kinek hajnövesztő olaját szorgalmasan használt, azon kérelemmel fordult hozzá, hogy udvari borbély czimet viselhesen. IV. Frigyes Vilmos röviden csak ezt írta a kérvényére: „Majd ha használ.“

hó 5-én gyűlést tartott. A közönséget plakátokon fogja meghívni a bizottság s az ünnepélyen megjelentek közt nyomtatott műsort fog kiosztani. Az ünnepély műsora a következő: 1. Ünnepi megnyitó. Tartja: Hertelendy Ferencz. 2. Hymnus. Éneklí a polgári fiúiskola énekkara. 3. Zrínyiné, költemény Arany Jánostól. Szavalja: Buchberger József. 4. II. Rákóczi Ferencz méltatása. Tartja: Kollányi Ödön. 5. Kurucz dalok. a) Őszi harmat után . . . b) Rákóczi és Bercsényi emlékezete, c) Csinom Palkó. Éneklí a polgári fiúiskola énekkara. 6. Mikes, költemény Lévy Józseftől. Szavalja: Palkovits Károly. 7. Zárszó. Tartja Glazer Sándor. 8. Szózat. Éneklí a polgári fiúiskola énekkara.

A tapolczai i. r. krajczáregylet folyó hó 15-én délután 2 órakor az i. r. teremben tartja rendes évi közgyűlését, melyre a t. tagokat tisztelettel meghívja az elnökség. Tárty: 1. Evi számadás. 2. A kiosztásra szánt összeg meghatározása és egyéb indítványok tárgyalása.

A tanév féleli beosztása. A vallás- és közoktatásügyi miniszter az intenzivebb tanítás érdekében a középiskolákban elrendelte a tanév féleli beosztását. Az adminisztráció egyszerűsítésére, főleg pedig az indokok közönsége folytán a miniszter most rendeletet adott ki, amely szerint a féleli beosztás a többi iskolánemre is kiterjesztessék. E szerint már a jelen tanévben a tanítóképzőkben, felsőbb leányiskolákban és polgári iskolákban is a féleves beosztás lép életbe. A kereskedelmi iskolákban tudvalevőleg ez már régebb idő óta fennáll.

Hévíz-fürdő. A Keszthely mellett levő Hévíz-fürdő hires bérletét, mely a kontinens legnagyobb hőviktartalmu gyógyfürdője, a pályázók közül Reischl Venczel keszthelyi sörgyáros nyerte el évi 30,000 korona bérért. A szerződés szerint az első tíz évben köteles 300,000 koronát befektetni, a régi rozszant fürdőbödék helyett új fürdőházat emelni, gyógytermet építeni, fásítani. Az eddig meglehetősen elhanyagolt csodahatásu fürdőt modern színvonalra emelik es ekként hazánk egyik legjelentékenyebb fürdői között foglal helyet.

Az „Önképző Kör“ Rákóczi ünnepélye. A tapolczai iparos ifjak „Önképző Köre 1903. évi november hó 15-én este a Kaszinó helyiségében nagyszabásu Rákóczi ünnepélyt rendez, mely rendkívül sikerültnek ígérkezik. A műsor gazdag és változatos lesz. Felolvasás, szavalatok, zenekíséret mellett szóló énekek fogják gyönyörködtetni a hallgatóságot. Az ünnepély legérdekesebb részlete a Káldy Gyula által összegyűjtött kurucz dalok előadása lesz, mit az ifjusági dalárda énekel. Részletes műsor a pénztárnál lesz kapható. Belépti díj 1 korona 20 fillér lesz.

Urániaszínház Tapolczán. Folyó hó 5-én két előadás volt az Eibeschtz-szálloda nagytermében. Az egyik ifjusági előadás volt délután 4 órakor s bemutatásra került A magyar tenger mellék. Este pedig Egyiptomot mutatték be, melyhez a szöveget Ráth István írta

Aki nem fizet az ex-lexben. Bakai Istvánné, veszprémi edénykereskedő, rendőr közbajtóval nyakon csipte Takács András vámosi lakost, mert egy kialkudott korsó árával el akart illani. A rendőrségen azzal védekezett, hogy ebben az ex-lexes világban az ember könnyen elfelejtí a fizetést, hisz a krajczáros lapok egyre azt hirdetik, hogy nem kell fizetni. Kellő felvilágosítás után a rendőrségen az összeget illedelmesen lefizette és az asszonyságtól még szépen bocsánatot is kért.

Halálos szerencsétlenség. A mult hét egyik napján Tőreki Joachimné nemesvitai menyecskét a napa valami munka elvégzésével bizta meg, de ő előbb a falu végén levő homokos gödörhöz ment, hogy onnét homokot vigyen haza. Alig tett néhány vágást a laza földbe, az leszakadt s a viruló fiatal asszonyt maga alá temette. Csak lábai látszottak ki a földből, mit észre vettek az ott játszó gyerekek s hírül vitték a faluba, honnét sietve mentek ki megmentésére. De már későn volt, mert mikor kiszabadították a föld alól, a lélek elköltözött belőle,

Mindösszesen két évig volt férjénél s egy öt hónapos kis gyermeket hagyott hátra.

Rákóczi kurucz zászlaja. A mult napokban fajszi Anyos Kálmán köveskúti földbirtoke Darnay Kálmán sümegi muzeumának ajándékozta II. Rákóczi Ferenc kurucz zászlóját, melyet a kassai Rákóczi kiállítás Darnay termében is kiállított. E zászló, a Veszprémmegye által hitelesített okmány szerint Forgách Simon kurucz tábornagnak 1704. július 13-iki Heister ellenében szerencsétlenül vívott koronczói ütközetében szerepelt utójárja. de Orozvári Lászlónak, Forgách Simon zászlótartójának sikerült Heister-től megmenteni. A viharos idők elől elrejtett zászló, később fiára, Orozvári Sándorra, majd Juditra szállott, ki dédanyja volt Anyos Kálmánnak. A megszinselyemből készült fecskéfarku zászlót aranyozott tűzláng nyelvek díszítik. Egyikfelől Magyarország czimere „Deo duce do Pátria, et Libertate vincere aut Mori.” — Másik oldalán művészi festésben Máriának kisedet tartó álló alakja „Matre dea Monstrance Viam — felirattal látszik. Az érdekes zászló megszinselyemét kissé foszlányossá tette a 200 év viszontagsága.

Szerencsétlenség. A káposztaszüreten Dobosy Kálmán 14 éves diszeli fiu a jól meg rakott káposztás szekérről oly szerencsétlenül csuszott a kerekék alá, hogy belső sérülései folytán még aznap meghalt.

A Miklósnapi vásár. Tapolczán a folyó évi Miklósnapi országos vásár a Miklósnapot megelőző hétfőn, azaz november hó 30-ik napján tartatik meg, melyre hasított körmű állat fel nem hajtható. Figyelmeztetik a közönség, hogy a vásáron vett állatját még a vásár napján átirassa, mert később átiratni nem fog. *Előjáróság.*

Ragadós száj- és körömfajás Zalavármegyében. A vármegye alispánja a ragadós száj- és körömfajás uralgása miatt a vészkerületeket a következőkép állapította meg: 1. Keszthelyi járásban Balatongyörök, Vonyarcvashegy és Vállus fertőzött, továbbá Alsószid, Felsőszid és Gyenesdiás vészmentes községek. 2. Sümegi járás: Bodorfa, Csabrendek, Csehi, Dabroncz, Gógánfa, Gypükaján, Gyömörő, Hany, Kisvársárhely, Mogyer, Nagygörbő, Sümeg, Szalafa, Zalaerdőd, Ukk és Zalaminhályfa fertőzött, továbbá Dörócze, Hegyefő, Hosztót, Káptalanfa, Kisgörbő, Medgyes, Óhid, Prága, Rigács, Sárosd és Szegvár vészmentes községek. 3. Tapolczai járás: Balatonederics, Balatonudvari, Haláp, Hegyesd, Kapolcs, Kékkut, Köveskálá, Kővágóórs, Lesenczeistvánd, Lesenczenémetfalú, Lesencetomaj, Mindszentkálá, Monostorapáti, Nemesvita, Örvényes, Petend, Pula, Salföld, Sáska, Szentantalfa, Szentbekálá, Szepezd, Szigliget és Vigánt fertőzött, továbbá Aszófő, Balatonhenye, Csicsó, Diszel, Gulács, Gyulakeszi, Hegymagas, Kisapáti, Mindszentkálá, Monoszló, Nagypécsely, Óbudavár, Rendes, Raposka, Szentjakabfa, Tagyon, Tördemicz és Zánka vészmentes községek. 4. Zalaszentgróti járás: Túrje fertőzött és Tekenyé vészmentes község. A betegség megszünése folytán Balatonkisszőlős, Balatonfüred, Keszthely p. v. és Cserszegtomaj községekre nézve fennállott vészkerületi intézkedéseket az alispán hatályon kívül helyezte.

Miniszteri rendelet a hiányos postai bérmentesítés tárgyában. Másolat. Kereskedelemügyi m. kir. miniszter 48246 903 számú rendelete, a bérmentesítés nélkül, vagy elégtelen bérmentesítéssel postára adott levélpostai küldemények portóösszegeinek lerovására kiadott portójegyek tárgyában: A rendszeres értékkézelés érdekében és hogy a közönség a levélpostai küldemények után a kézbesítés alkalmával fizetendő postadíjak (portódíjak) iránt mindenkor kellőleg tájékozva legyen, elhatároztam, hogy a kir. posta (és táv.) hivatalok a bérmentesítés nélkül vagy elégtelen bérmentesítéssel postára adott levélpostai küldemények (levelek, levelezőlapok, nyomtatványok, keresztkötésű küldemények, áruminták és üzleti papírok) után beszédendő portóösszegeket folyó évi november 1-től kezdve portójegyekben róják le, illetve a portóösszegeinek megfelelő értékű portójegyeket ragasszanak fel magára a bér-

mentesíten, vagy elégtelenül bérmentesített levélpostai küldeményre. E czélra 1, 2, 5, 6, 10, 12, 20, 50 fillér és 1 korona értékű portójegyeket bocsátottam ki. Ezek a portójegyek typografiai nyomásban, vízjeggyel ellátott vékony fehérpapíron és enyvezett hátsórészszel, füzöld-színű képnomással és fekete színű értékszámokkal 26 milliméter széles és 22 milliméter magas csipkézett szélű alakban vannak kiállítva. A vízjegy rajza a papirosívekben egymásba fonódó közőket ábrázol, azok közepén a magyar korona képével. A portójegyek 23 milliméter széles és 19 és fél milliméter magas képe egy vonallal határolt fekvő hossz-négyszöget ábrázol, közepén tojásdad vonal által határolt fehér mezővel. A négyszög és a tojásdad alaku mező közötti részt magyaros jellegű ekitményes és szalagdiszitmények töltik ki, melyekből a kép felső részén a „Magyar kir. posta“ alsó részén pedig a „fillér“ szavak fehér alapon a kép zöld színében tűnnek elő. A tojásdad alaku mezőbe az értékszámok testes arab számjegyekkel fekete színben vannak belenyomva. A portójegyeket postai küldemények bérmentesítésére felhasználni nem lehet és azok kizárólag a postai belkezelésben, a beszédett portóösszegek lerovására és elszámolására szolgálnak. Ezeket a közönség részére elárúsítani, vagy a közönségtől fizetesképen, postai díjak lerovására, vagy becserélésére elfogadni a posta (és táv.) hivataloknak szigoruan tilos. Folyó évi november 1-től kezdve a közönség csakis azon portóösszegek beszédésére tekintse a posta (és táv.) hivatalokat, illetve a kézbesítő levélhordókat feljogosítottaknak, a melyek bérmentesíten, vagy elégtelenül bérmentesített fentebb említett levélpostai küldeményekre fölragasztott megfelelő portójeggyel vannak kiróva; az ily jegyek nélkül követelt portó megfizetését pedig tagadja meg és a levél borítékát (a küldemény burkolatát, keresztiszallagját) küldje be bérmentesíten levélben bármely posta és távirda igazgatóságához. Budapest, 1903. szeptember 25. A miniszter megbízásából pt. elnökigazgató helyett *Nador* s. k. pt. főigazgató

PIACZI ÁRAK

az október 27-iki hetivásáron.

		korona
Buza	50 kilóként	7.30—7.50
Rozs	" "	5.80—6.
Árpa	" "	6.—6.20
Zab	" "	5.40—5.60
Tengeri	" "	6.—6.25
Bükköny	" "	5.—5.50
Burgonya asztali	" "	3.50—4.
Takarmány burgonya	" "	1.80—2.
szalmazsupp párja	" "	0.40—0.44

Vasuti menetrend.

Tapolczáról indul Zala-Egerszeg Kis-Czell-felé		4 óra 42 p. regge	
"	Kis-Czell Győr Budapest Bécs	9	28 „ délelőtt
"	" Győr Budapest Bécs	5	14 „ délután
"	" Keszthely-felé	4	36 „ reggel
"	" " "	9	40 „ délelőtt
"	" " "	5	36 „ délután
Tapolczára érkezik Budapest-Bécs és Győr es Kis-Czell felől		9 óra 25 p. délelőtt	
"	Bpest Bécs Győr	5	10 „ délután
"	Zala-Egerszeg	9	31 „ este
"	Keszthely-felé	9	13 „ délelőtt
"	" " "	4	54 „ délután
"	" " "	9	22 „ este

APRÓ HIRDETÉSEK.

BÓDAY SÁNDOR épület- és butor-asztalos Tapolczán, keszi-utca. Ajánlja ujonnan berendezett butor-raktárát úgy a legfinomabb, mint az olcsóbb fajta butorok-

ból. Nagy raktár kész koporsókból. Elfogad minden féle épület- és butor-asztalos munkát, úgy szintén javításokat a legjutányosabb árban.

STIGLITZ ÁRMÍN
órás- és aranyműves
Tapolcza.

Pontos munkával jó és olcsó áruval szolgálni, ez az elve az elismert legjobb és legrégebb órás- és aranyművesnek:

Stiglitz Ármín.

Egy csinosan butorozott külön bejárata szoba, egy vagy két ur részére kiadó. Czím a kiadóhivatalban.

FOGAK és teljes fogsorok

rágásra alkalmasak a gyökér eltávolítása nélkül is, továbbá eltörött és nem jól illő fogsorok javítását 2 óra alatt mérésekelt arak és részletfizetésre is elvállalja.

Brattan József, fogműves

Tapolcza, főutca volt Hoffmann-féle házbau.

SZŐLŐBIRTOKOSOK figyelmébe ajánlom állandóan nagy választéku raktáromat, mindenféle, a szőlőkezeléshez szükséges gépekből u. m.: **permetezők, szénkénegezők porozók, lepkefogó lámpák** — továbbá a legnagyobb választék szőlőprésekben, azonkívül állandóan nagy raktárt tartok mindennemű mezőgazdasági gépekből.

PAUK VILMOS

vaskereskedese Tapolcza.

FÜLÖP GÉZA

kádár Tapolczán.

Elvállal jutányos arak mellett szakmájába vágó munkákat: **hordókat, kádakat, úgy egyéb pincze-eszközöket.**

Állandóan raktárt tart ezen czikkekből.

Javításokat jutányosan elfogad.

PREISZ MANÓ

szobafestő és mázoló

Tapolczán.

Elvállalok minden e szakmába vágó munkát, ugymint szobafestést, mázolást, tapétázást, aranyozást és czimfestést.

CSILLAG FERENCZ

czipész mester
TAPOLCZA
Fő-utca (Gold-féle ház.)

Készít divatos uri, női- és gyermek-lábbeliket. — valamint fájós lábakra (orthopäd) czipőket — csinos és tartós kivitelben.

Javitások gyorsan és pontosan teljesítetnek.

HIRDETÉSEK.

Ne vegyen senki
hangszert

Reményi Mihály

mű-hangszerész

Legújabb képes érzegyzékét át nem olvasta, mely ingyen és bérmentve küldetik

Budapestről,

Király-utca 44/I. sz.

Romlott borokat

dohos, penész vagy hordóizüeket és szaguakat

azonnal

és feltétlenül megjavít a

BONORAL

mely teljesen iz és szagnélküli folyadék s a bornak idegen izt nem ad.

A BONORAL

ugy hat, mint valami derítő szer: a kellemetlen dohos izt tartalmazó alkotórészeket (és csupán ezeket) a borból kiválasztja és magában tartja úgy, hogy egyszerű lefejtéssel a tiszta bortól elválasztható

Hatása biztos!

Ára egy hektóra 3 kor., öt hektóra 14 kor.

használati utasítással együtt

Kapható:

Erdős Jenő

gyógyszerésznél. Egerben (Hevesmegye.)

Fogorvos

Dr. Kóródi Simon

szeptember 1-től állandóan rendel

Tapolczán

kivétel nélkül minden vasárnap és csütörtökön

Steiner Lipót ur házában délelőtt 9-től délután 5 óráig.

14-20

Ungar Ignác és fia Kassa

Kassai Magpergetője

vesz mindennemű

Tobozokat, (Zapfen)

tölgymakkot, vadgesztenyét stb. stb.

Elad

mindennemű magvakat, tölgymakkot, vadgesztenyét stb. stb.

Ungar Ignác és Fia

kassai magpergetője

Kassa.

1-3

Báli selyem

méterenkint 60 krajczártól, legfrissebb újdonságok. Frankó és vámmentes szállítva. Gazdag mintaválaszték postafordultával.

Henneberg selyem-gyár Zürich

Jorgo János

órás gyári raktár Wien III/4. Rennweg Nr. 75/B

Levelőlap elegendő, hogy gazdagon illusztrált árjegyzékemet ingyen és bérmentve megkaphassa, olesó bevásárlás céljából. Az üzleti eljárás szigorúan tisztességes, rásvadás teljeseen kizárva.

Órajavitási műhely.

Mindennemű zsebórába új rugó helyezése 40 kr. Minden vásárolt vagy javított óráért kezességet vállalok. Kivonat a nagy árjegyzékből:
7787. sz. legolcsóbb legjobb strapációra nickeltokban 36 órai járással 4 frt. 30
8039. sz. valódi ezüst pánczellánc 15 gr. 1 frt.
7858. sz. ezüst remontoir, dupla fedélű 5
7988. sz. Ingaóra ütemével 2 sulyal 130 cm. magas 11 50
7929. sz. Jó ebresztő óra 1 20
Szíveskedjék nevére és házzámomra 75/B. pontosan figyelni.

ELŐLEGES JELENTÉS.

Néhány nap múlva érkezik városunkba az **electrotechnikai magyar tudományos villamos színház**. A Berta-féle vendéglő előtti téren, mely saját 13 lóerejű locomobillal működik és 600 személyt fogad be.

A színház 300 izzólámpa és 3 nagy ivlámpával lesz kivilágítva.

HELYÁRAK: 40, 30, 20, 10 krajczár.

Első előadás e hó 12-én csütörtökön.

Bővebbet a falragaszok!

Kiváló tisztelettel

Adler Zsigmond

tulajdonos.

A szénkénegezési idényre!

Legpontosabban adagoló, legegyszerűbb szerkezetű és legtartósabb

SZÉNKÉNEGFECSKENDŐ

az

„EGYSZERŰSÉG”

Kosinszky Viktor igazgató szabadalmazott szénkénegefecske-
kendője.

kizárólagos gyártása és eladása:

SCHOTOLA ERNŐ

cégnél

BUDAPESTEN, Andrássy-ut 2.

A szénkénegefecske-ellenőrzésére szolgáló mérőhenger ugyanitt kapható. — Bő ismertető leírást és utmutatást a gyéritő eljáráshoz ingyen és bérmentve küldöm meg.

Tüzifa eladás.

I. Bükkfa házhoz szállítva 33 kor.

II. „ „ „ 29 „

I. Cserfa „ „ 32 „

II. „ „ „ 28 „

Egészséges, száraz, szép 100 m/m,

I-ső osztályú bükkhasábfát korona 130.—

II-ik „ „ korona 125.—

szállít bérmentve a tapolczai vasut-
állomásra

FRANK BENRÁT

Tapolcza.

Az erdőben átvéve a bükkfa 8
koronával, a cserfa 6 koronával
olcsóbb.

A fuvar a fa átvételénél a fuva-
rosnak fizetendő ki.

BRÁZAY KÁLMÁN
SŐSBORSZESZ
KÉSZÍTMÉNYE.

NAGY ÜVEG ÁRA - 2 KOR
KIS ÜVEG ÁRA - 1 KOR

Használati utasítás
minden üveghez
mellékelve van.

Rum, Cognac, Szilvorium,

likőrök, likörkrémek stb. az általam
készített vegytiszta eszenciák és kom-
pozíciókkal házilag $\frac{1}{8}$ sőt $\frac{1}{4}$ rész-
ben olcsóbban állíthatók elő, mint
készen vett áruk. Árjegyzék és hasz-
nálati utasítás ingyen és bérmentve.

Baros Gábor,

Budapest, VII. Dohány-utca 1. A. W.
Eszenciák és Kompozíciók gyára.

Nincs többé tyukszem!

Ha tyukszemétől meg akar menekülni, egy ele-
gendő egy kísérlet a törvényesen védett és biz-
tosan ható

Denzinger
féle

„Viktória”
tyukszem
kenőcsse!

a melylyel a legkeményebb tyukszemtől lehet
megszabadulni.

Egy tégely ára 1 korona 30 fillér; 1 kor. 50
fillér beküldésénél bérmentve Kapható felta-
lálónál;

Denzinger Ármin, Ujvidék

Kapható minden gyógyszerárban és
droguista üzletben.

Minden vevő jogosítva van az árut (eredeti cso-
magolásban) az alant említett intézetben (Wien IX.)
díjmentesen megvizsgáltatni.

Az első Triesti Cognac párlati intézet (Destillerie)
CAMIS és STOCK BARCOLÁBAN TRIEST MELLETT
ajánlja belföldi

GYÓGY-COGNAC-ját

mely francia módszer szerint készült és az általá-
nos ausztriai gyógyszerészegyesület kísérleti álló-
mása ellenőrzése alatt áll.

$\frac{1}{4}$ palaczk 5 korona $\frac{1}{2}$ palaczk 2-60
10 palaczk rendelésénél 10% engedmény.

Kapható: Tapolczán.

POPPER GYULA fűszerkereskedésben;

nagybani eladás a vidék részére

SÄTTLER JÖZSEFNÉL Nagykanizsán.

Minden vevő jogosítva van az árut (eredeti cso-
magolásban) az alant említett intézetben (Wien IX.)
díjmentesen megvizsgáltatni.

Vegyi ellenőrzés a cs. és kir. belügyi miniszterium
által jóváhagyott kísérleti állomás és élelmiszerek vizs-
gáló intézete által Bécs IX. Spitalgasse 31.

Vegyi ellenőrzés a cs. és kir. belügyi miniszterium
által jóváhagyott kísérleti állomás és élelmiszerek vizs-
gáló intézete által Bécs IX. Spitalgasse 31.

Legjobb és legolcsóbb

szőlőtrágya

a kőbányai szárított hizosertéstrágya.

Felülmul minden egyéb trágyafélét!

Számtalan előkelő birtokos és elsőrangú szakembertől megvizsgálva és kitűnőnek
elismerve.

Helybeli raktár:

Kohn Mór, szállítónál.

Kapható a

Budapest-Kőbányai Trágyaszárító-gyártól,

Budapest, IX. Üllői-ut 21.